

Komentaras

2014 10 30

Lietuvos ūkio vežimas rieda iš inercijos

Išankstiniais Statistikos departamento duomenimis, šių metų trečiąjį ketvirtį, palyginti su atitinkamu laikotarpiu prieš metus, šalies BVP (palyginamosios kainomis) išaugo 2,6 proc.

Nors neapibrėžtumo užkrato iš išorės pakąsti lūkesčių indeksai metų viduryje pradėjo slysti žemyn, trečiąjį ketvirtį Lietuvos ekonomiką palaikė vidaus paklausos inercija. Nemažą indėlį į pridėtinę vertę generuoja itin aktyvus statybų sektoriaus sezonas. Statybų veikla turėtų išlikti dinamiška ir ateityje. Tam didžiausią įtaką turės didesnė nei šiais metais biudžete numatyta Europos Sąjungos struktūrinių fondų parama. Tačiau bendra rinkos konjunktūra kitąmet statybų ir nekilnojamojo turto veikloms nebus itin palanki dėl pasikeitusių rinkos dalyvių lūkesčių, neapibrėžtumo dėl geopolitinės situacijos ir susidariusio pasiūlos pertekliaus gyvenamojo nekilnojamojo turto rinkoje.

Ekonomikos dalyvių nuotaikoms taipogi labai jautrūs ir investiciniai procesai. Tiek pernai, tiek šių metų pirmojoje pusėje išlaidos bendrajam pagrindiniam kapitalo formavimui buvo vienas iš kertinių Lietuvos ekonomikos lokomotyvų. Augo ne tik su nekilnojamojo turto susijusios investicijos, bet ir įmonių išlaidos veiklos efektyvumo didinimui bei modernizavimui. Tokią verslo elgseną lėmė geri pastarojo meto finansiniai rodikliai, poreikis atnaujinti gamybinius pajėgumus bei mažinti gamybos imlumą darbo jėgai. Nes spartus darbo užmokesčio augimas ir ryškus tam tikros kvalifikacijos darbuotojų stygius vis dar išlieka tarp opiausių verslininkų problemų. Tačiau išaugus neapibrėžtumui, verslas tampa atsargus ir stambius investicijų projektus yra linkęs atidėti.

Vidaus vartojimu mintančios veiklos – vidaus prekyba ir komercinės paslaugos – taipogi dar vis demonstravo sveiką augimą. Mažmeninės prekybos apyvartos šių metų trečiąjį ketvirtį per metus pasistiebė 4,6 proc. Labiausiai stiebėsi ne pirmojo būtinumo prekių, tokių kaip garso ir vaizdo įrangos, elektrinių buitinių prietaisų, namų apstatymo ir remonto, tekstilės, drabužių ir avalynės specializuotose parduotuvėse, mažmeninės prekybos apyvartos. Tai iliustruoja didesnį nei anksčiau namų ūkių polinkį vartoti ir leisti pinigus ne pirmo būtinumo prekėms. Šiam gyventojų elgsenos pasikeitimui įtakos turėjo gerėjanti situacija darbo rinkoje bei sparčiausiai nuo pat 2009 m. krizės augantys atlyginimai.

Lietuvos ekonomikos augimą trečiąjį šių metų ketvirtį palaikė ir nepaisant visų Rusijos embargo iššūkių palyginti sparčiai augusi apdirbamoji pramonė (išskyrus naftos produktų gamybą) – jos produkcija, palyginamosiomis kainomis, per metus stiebėsi net apie 6 proc. Tai teikė peno ir lietuviškos kilmės eksporto srautams, tačiau čia visas teigiamas tendencijas nubraukė Rusijos maisto produktų embargas. Jau rugpjūtį lietuviškos kilmės prekių eksportas, o atmetus naftos perdirbimo gigantės „Orlen Lietuva“ įtaką per metus krito 2,2 proc., tuo tarpu bendrą eksporto rodiklį palaikė vis dar ženklus re-eksporto augimas. Tačiau lietuviškos kilmės prekių eksporto reikšmė yra daug didesnė, nes būtent jį generuoja ilgiausia pridėtinės vertės grandinė šalyje, sukurianti daugiausiai darbo vietų ir sunešanti gausiausias pajamas į valstybės iždą. Būtent šiam rodikliui kol kas pagrindinių rinkų tendencijos nieko gero nežada.

Rusijos maisto produktų embargo meta tamsų šešėlį ir ant transporto bei logistikos ekonominių veiklų, kurios iki šiol buvo vienais kertinių Lietuvos plėtros variklių. Itin išaugusi verslo rizika Rusijos rinkoje verčia kompanijas pergaltoti verslo modelius ir ieškoti darbo Vakaruose, tačiau čia mes netenkame savo palankios geografinės padėties pranašumo ir esame priversti konkuruoti su pigesniais darbo kaštais pasižyminčiais vežėjais iš kitų Centrinės ir Rytų Europos šalių.

Vertinant Lietuvos ūkio trumpojo laikotarpio perspektyvas, panašu, kad šių metų BVP augimo prognozę mums teks keisti nedaug. Tačiau kitais metais Lietuvos ūkio varikliui gali pradėti trūkti garo. Lietuva yra maža atvira ekonomika, kurios vidaus rinka sekli ir augimo potencialas ribotas, tad nuo išorės paklausos mūsų eksportui esame ypač stipriai priklausomi. Deja, nei Rytuose, nei Vakaruose prošvaisčių nematyti, o naujų rinkų užkariavimas reikalauja laiko. Geopolitinė įtampa tarp Rytų ir Vakarų vargu ar atlėgs, eksporto srautas į Rusiją išliks pažeidžiamas ne tik geopolitinių rizikų, bet ir praras konkurencingumą dėl vidinių Rusijos ekonomikos problemų, tolesnio rublio nuvertėjimo ir prognozuojamos šios šalies recesijos. Tuo tarpu Vakarų Europos diagnozė – Japoniškas defliacinis dešimtmetis. Dėl šių priežasčių atsakyti į klausimą, kur slypi mūsų jėga, darosi vis sunkiau.

Indrė Genytė-Pikčienė

Vyriausioji analitikė

Mob. tel. +370 620 78373

Ekonominių tyrimų departamentas | Rinkų tarnyba